Lauri Kajanoja 18.2.2021

Vastauksia talousvaliokunnan jäsenten kysymyksiin

Miten rahoituksen elvytysominaisuudet näyttäytyvät suhdannevaihteluihin nähden? Toimineeko myötäsyklisesti?

Ennusteiden perusteella varojen käyttäminen vuonna 2021 on selkeästi vastasyklistä eli suhdanteita tasaavaa. Myös vuonna 2022 tilanne näyttäisi olevan saman suuntainen sen perusteella, että sekä euroalueella että koko EU:ssa työttömyysasteen ennustetaan olevan vielä tuntuvasti eli puolisentoista prosenttia vuoden 2019 tason yläpuolella. Vuoden 2022 jälkeen suhdannetilanne ei ennusteiden mukaan ole enää selkeästi heikko.

Toisaalta varojen käytön ajankohta ei kerro kaikkea siitä, milloin väline vaikuttaa talouskehitykseen. Vaikka elpymisvälinettä ei nyt akuutin kriisin aikana ole vielä otettu käyttöön, tieto sitä koskevista päätöksistä lienee osaltaan merkittävästi tukenut talouskehitystä EU-maissa vähentämällä huolia tulevaisuutta koskevissa näkymissä.

Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että elpymisväline tukee talouskasvun ja julkisen talouden näkymiä etenkin niissä maissa, joihin koronakriisi on kohdistunut voimakkaimmin. Niiden osalta suhdannetilanne voi olla euroalueen ja EU:n keskiarvoa heikompi vuoden 2022 jälkeenkin.

Se, että osa elpymisvälineen varojen käyttämisestä ajoittuu vuoden 2022 jälkeiseen aikaan, korostaa varojen käyttökohteiden valitsemisen merkitystä. On tärkeää, että varojen käyttö tukee talouden pidemmän aikavälin kasvumahdollisuuksia, ilmastopolitiikkaa ja digitalisaation hyödyntämistä.

Millainen mahdollinen moraalikadon ongelma elpymispakettiin sisältyy? Miten moraalikadon voisi estää?

Moraalikadon riski liittyy hyvin laajasti erilaisiin tukiratkaisuihin, joita tehdään eurooppalaisella ja miksei myös kansallisella tasolla. Riskissä on kyse siitä, että jos mahdollinen tuen saaja odottaa saavansa ongelmien kohdatessa tukea, hän ei ota toiminnassaan riittävästi huomioon tarvetta estää ongelmia ja valmistautua niihin.

Elpymisväline on väliaikainen ja kertaluonteinen kriisitoimi. Koska sen syy on pandemia, sen ei ole syytä odottaa olevan niin sanotun moraalikadon mielessä yhtä merkittäviä kielteisiä vaikutuksia valtioiden tai yksityisten taloudenpitäjien tulevaan toimintaan kuin vastaavilla toimilla olisi ensisijaisesti epäonnistuneesta talouspolitiikasta johtuvan kriisin tapauksessa.

Elpymisvälineen tapauksessa moraalikadon riskiä pienentää siis se, että tuki liittyy pandemiaan ja on väliaikaista ja kertaluonteista.